

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri määruse „Turismiettevõtte uue ärimudeli rakendamise toetamise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri määruse „Turismiettevõtte uue ärimudeli rakendamise toetamise tingimused ja kord“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) abil viiakse ellu „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ (edaspidi *rakenduskava*) prioriteetse suuna „Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ meetme „Ettevõtlikkuse kasvatamine, ettevõtluse kasvu soodustamine, ettevõtluskeskkonna arendamine“ tegevuse „Turismiettevõtete ärimudelite arendamine“ (edaspidi *meetme tegevus*) eesmärgi.

Määruse eelnõu on koostatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *struktuuritoetuse seadus*) § 14 alusel.

Eelnõu panustab järgmistesse rakenduskava tulemus- ja väljundnäitajatesse:

Tabel 1. Rakenduskava tulemusnäitajad

Näitaja	Mõõdetühik	Sihttase 2023. a	Andmete allikas	Kogumise sagedus
Eksportivate ettevõtete arv	Ettevõtte	15 700	Statistikaamet	Kord aastas

Toetusskeem on otseselt suunatud väikese ja keskmise suurusega ettevõtete (edaspidi *VKE*) ekspordi ja lisandväärtuse kasvu suurendamisele. Toetuse sihtgrupiks on tegutsevad turismisektori VKEd.

Toetusskeem panustab meetme tegevuse väljundnäitaja saavutamisse, milleks on abi saavate ettevõtete arv ja tööhõive kasv toetust saanud ettevõtetes. Näitaja algväärtus on 0, sihtväärtus 2018. aastal 20 ning 2023. aastal 30 (kumuleeruvalt). Tööhõive kasv toetust saanud ettevõttes indikaatorina on 0, kuid tegelik sihttase kujuneb toetust saanud projektide indikaatorite kaudu.

Tabel 2. Meetme tegevuse väljundnäitajad

Väljundnäitaja on abi saavate ettevõtete arv					
Meetme tegevuse alategevused	Algtase	Sihttase 2016. a	Sihttase 2018. a	Sihttase 2020. a	Sihttase 2023. a
Abi saavate ettevõtete arv	0	10	20	30	30
Tööhõive kasv toetust saanud ettevõtetes	0	0	0	0	0

Eelnõu aitab kaasa Riigikogu 15. novembri 2013. a otsusega vastu võetud „Eesti riikliku turismiarenduskava aastateks 2014–2020“ (edaspidi *turismiarenduskava*) eesmärgi saavutamisele: „Turismitooted ja -teenused on kvaliteetsed, inspireerivad, kooskõlas säästva arengu põhimõtetega ja pakuvad terviklikku külastuselamust“. Turismiarenduskavas on sätestatud, et uute ärimudelite kasutusele võtmist ja teenuste disaini toetatakse turismisektoris

kõrgema lisandväärtuse saavutamiseks, tõstetakse turismiettevõtjate teadmisi uute ärimudelite rakendamise võimalustest ning teenuste disainist.

2015. a maailma, Euroopa ja Eesti turism

ÜRO Maailma Turismiorganisatsiooni maailma turismi baromeetri (edaspidi *UNWTO World Tourism Barometer*) andmetel oli kogu maailma reisisiteenuste eksport 2015. a 110 miljardit eurot, Euroopa osa sellest 404 miljardit ja Eesti osa 1,37 miljardit eurot. Aastal 2015 oli kogutulu Eesti väliturismist ehk turismiteenuste eksport, mis sisaldab reisisiteenuste eksporti ja reisijateveo eksporti, 1,72 miljardit eurot (kasv eelneva aastaga võrreldes 2,7%).

2015. a tehti maailmas ligi 1,2 miljardit reisi, mis on võrreldes varasema aastaga 50 miljoni võrra rohkem. Turism kasvas aastaga 4,4%¹. Kasvuprognosis on jätkuv ka lähiaastatel. Reisisiteenuste arv Euroopasse kasvas 5%, jõudes 609 miljonini reisini. Eestis turism oli 2015. a keerulises olukorras. Kuigi reisisiteenuste eksport kasvas, oli majutatud välituriste 2,7% vähem kui 2014. a, **kokku 1,93 miljonit**. Sellele lisanduvad ühepäevakülastused ca 3 miljonit reisi aastas. Langus tuleneb eelkõige Vene turu tugevast vähenemisest ja Soome turu väikesest langusest. Paljude muude välismaade turistide ööbimiste arv kasvas, kuid see kattis vaid väikese osa Vene turistide ööbimiste langusest. Segmentide loikes vähenes välituristide arv puhkusereisidel, samas ööbimised tööreisidel kasvasid.

IKT-lahendused turismis ja uute ärimudelite trendid maailmas

Jagamismajanduse areng majutus- ja transpordisektoris on liikunud edasi konverentsiarisse ja toimib sihtkohtades (AirBnb, Uber, Like A Locali teenused jm). Global Trends Report² tõi 2015. a kohta välja peamised trendid, millest 3 on tihedalt seotud IKT arenguga või eristuva teenuste disainiga konkreetsele kasvavale turismisegmendile:

- 1) *Smart City* ehk targa linna lahendused turistidele, milleks on erinevad IKT-lahendused linnas säästvalt liikumiseks ja ökoturismi arendamiseks linnakeskkonnas, kuid mis abistavad linnakülastajal oma reisi ka väga mugavalt planeerida.
- 2) *Hipster Holidays* (alternatiivturismi liik) on kasvav trend, milles eristub mittetraditsiooniliste turismiteenuste nõudlus, reisitakse kohalike elanikega ja nende eluviisiga tutvumiseks, otsitakse võimalusi alternatiivsete söögikohtade ja eristuva reisielamuse jaoks.
- 3) Travel 3.0 on tehnoloogia, mis kasutab ära olemasolevaid andmeid, et luua personaliseeritud pakkumisi reisi eel ja sihtkohas olles.

Ärimudeli innovatsioon

Ärimudel³ kirjeldab seoseid, kuidas organisatsioon loob, edastab ja talletab väärtust. Ärimudeli analüüs toimub praktilise tööriista kaudu, milles analüüsitakse ettevõtte jaoks olulisi valdkondi: kliendisegmendid, väärtuspakkumised, kanalid, kliendisuhted, tuluvood, põhiressursid, peamised tegevused, peamised partnerid ja kulustruktuur eesmärgiga leida olemasolevale ressursile uut rakendust ja seeläbi luua ettevõttele täiendavat tulu. Ärimudeli analüüsimisel leitakse vastused küsimusele, mis on ettevõtte tegelik äri, kes on klient, mis on kliendi jaoks ettevõtte väärtuspakkumine, missugune äri edaspidi on ja kas on ressursi siseneda veel mõnda teise majandussektoris. Analüüsitakse keskkonda, milles ettevõtte tegutseb, ja seda turuanalüüsi, konkurentsianalüüsi, tulevikuvaate ja makromajanduse trendide analüüsi kaudu.

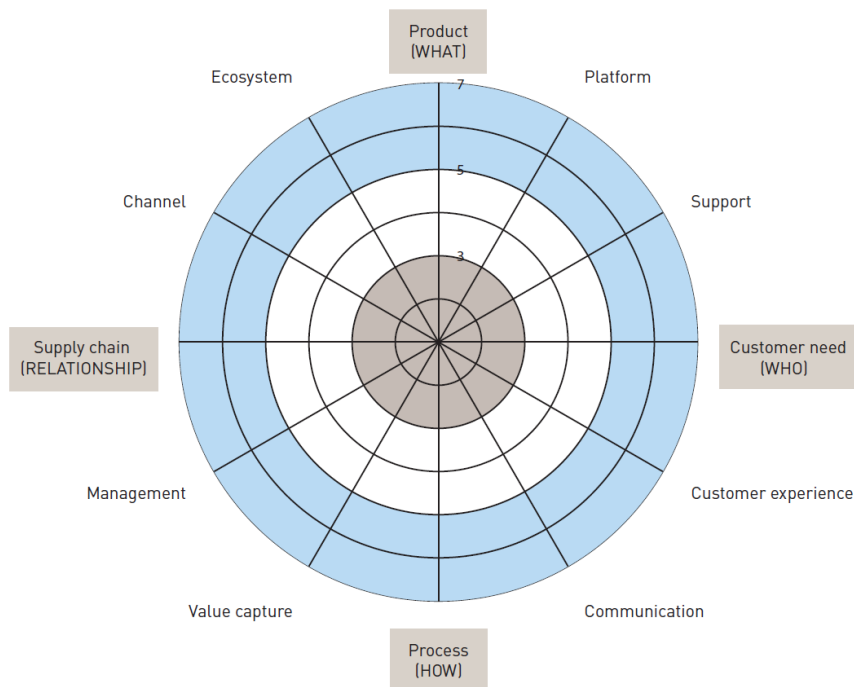
¹ Maailma ja Eesti turism 2015, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse turismiarenduskeskus, https://d3otexg1kysjv4.cloudfront.net/docs/2872712_eesti-turism2015.pdf (kättesaadav seisuga 17.05.2017)

² Euromonitor International, World Travel Market, Global Trends Report 2015.

³ A. Osterwalder, Y. Pigneur, Ärimudeli generatsioon, 2014.

Nordic Innovation algatas OECD toetusel projekti ärimudeli rohelise innovatsiooni⁴ tööriista loomiseks turismisektoris: Innovatsiooniradar 2.0. Innovatsiooni tõlgendatakse selles kui initsiatiivi luua uut väärtust klientidele ja ettevõttele kogu äri ökosüsteemi ulatuses. Selle abiga saab ettevõtte vastuse küsimusele, kuidas siduda roheline innovatsioon ärimudelisse ettevõttele jätkusuutlikul ja kasutooval viisil. Ärimudeli rohelise innovatsiooni tööriist ehk innovatsiooniradar koosneb 12 valdkonna analüüsimisest: pakkumine, platvorm, lahendused, kliendi vajadused, kliendikogemus, kommunikatsioon, protsess, väärtuspakkumine, juhtimine, tarneahel, kanalid ja ökosüsteem.

Iga väärtust hinnatakse ettevõtte jaoks skaalal 1–7, millest 1–3 iseloomustavad vähest ettevõtte fookuseeritust teemale ja 4–7 kõrgemat, kusjuures 7 väljendab tugevat eristuvust turul ja potentsiaali selles segmendis turgu muuta. Selline strateegilise innovatsiooni rakendamine võimaldab luua väärtust kliendile, partneritele ja ettevõttele.

Joonis. Innovation Radar 2.0

Innovatsiooni on võimalik luua detailides, protsessides, kanalites, teenustes, koostöös, juhtimises, platvormis ja kogu turgu hõivates. Alljärgnevalt on esitatud näide⁵ tootearendusest rohelise innovatsiooni kaudu.

Eesti turismiettevõtete fookusgrupi uuring ärimudeli uuendamise vajadusest

2014. a turismiettevõtetega läbi viidud fookusgrupi uuringus osales 5 sektori esindajat: atraktsioonide esindajana Virumaa Muuseumid, majutusettevõtete esindaja Nordic Hotels, eristuva külastuselamuse ja tootekontseptsiooni pakkujana Pädaste mõis, Aqva *wellness*-spaa

⁴ Petra Nilsson-Andersen & Jørn B. Andersen, Green business model innovation in the tourism and experience economy, 2012.

http://www.nordicinnovation.org/Global/Publications/Reports/2012/2012_08%20Green%20business%20model%20innovation%20in%20the%20tourism%20and%20experience%20economy_Case%20examples_web.pdf

⁵ J. B. Andersen, Business Model Innovation in the Tourism and Experience Economy, 2011.

ning arendaja-koolitaja e-Dreamsi esindajad. Uuringu kokkuvõtteks toodi välja ettevõtjate jaoks olulisemad teemad, kus innovaatiline sekkumine on oodatud. Konkurentsieelist loodetakse saavutada efektiivsuses ja hinnas ning teenuste kvaliteedis ja tööjõuküsimustes. Konkurentsieelise saavutamiseks toodi välja erinevaid tegevusi, millest uute ärimudelitega seonduvad eelkõige disainilahenduste abil eristumine, uue turuniši või sihtgrupi hõivamine, rohelise mõtteviisi abil eristumine, kulude kokkuhoiu saavutamine (nt energiasääst, efektiivsuse tõstmine) ja lisandväärtuse kasvatamine nutikate lahenduste abil. Tegevusteks, millesse ettevõtjad oleksid nõus investeerima, nimetati: teeninduskvaliteedi tõstmine, klienditeekonna terviklik arendamine, kompetentside arendamine, uute tehnoloogiliste lahenduste rakendamine kulude kokkuhoiu saavutamiseks või nõudluse kasvatamiseks välisurgudel ning uue ärimudeli rakendamine (disainilahendused, roheline mõtteviis või muu läbiv kontseptsioon).

2014. a turismisektori majandusülevaade⁶

Turismiga seotud eksporditulud kasvasid jätkuvalt, ligi 1,4 mld euronit. Aastaga suurenes eksport 3%. Voodikohtade arv kasvas aastaga 5%, tubade arv mõnevõrra vähem. Kuna nõudluse kasv oli tagasihoidlikum, siis voodikohtade keskmine täitumus langes 34%-ni. Voodikoha keskmine maksumus suurenes aastaga ligi 5%. Tööga hõivatute arv kasvas nii majutuses kui toitlustuses 2014. aastal kümnendiku võrra ning tööjõukulude kasv ületas 10%. Turismisektori investeeringud langesid kõikjal peale majutuse. Tänu majutussektori investeeringutele suurenes kokkuvõttes ehitamine ja ehitiste rekonstrueerimine, moodustades 40% kõigist kapitalimahutustest. Sama palju investeeriti sisseseade soetamisele, kuid võrreldes 2013. aastaga investeeringud masinatesse ja seadmetesse vähenesid. Majutuse ja toitlustuse majandusnäitajaid olid head ning lisandväärtus jooksevhindades kasvas. Samas sarnaselt 2013. aastale jäi hinnatõusu arvestades lisandväärtus püsihindades aastatagusest väiksemaks (-3,5%).

Turismisektori lisandväärtus

Turismisektori lisandväärtust iseloomustab kõige paremini majutusettevõtete lisandväärtus, kuna need andmed sisaldavad suures osas väliskülastajate tehtud kulutusi Eestis (turismiteenuste eksport). Muudes turismiteenustes (toitlustus ja reisieettevõtete teenuste müük) sisaldub enamasti ka siseturu nõudlus ja vaba aja teenustes on välisnõudlust väga raske eristada, kuna samas tegevusvaldkonnas sisaldub väga lai valik ettevõtlusvaldkondi (näiteks sportlik ja meelelahutuslik jahipidamine ja kalapüük, mujal liigitamata sporditegevus (sportlikud vaba aja teenused), muud lõbustus- ja vaba aja tegevused ning muud mujal liigitamata lõbustus- ja vaba aja tegevused). Põhitegevusena majutusteenust pakkuvate ettevõtete hulk, kellel 2014. a äriregistri andmetel toimus ka majandustegevus, on 1232.

Tabel 3. Turismisektori lisandväärtus (allikas: Eurostat⁷)

	Reisieettevõtete lisandväärtus			Toitlustusettevõtete lisandväärtus			Majutusettevõtete lisandväärtus		
	GEO/TIME	2012	2013	GEO/TIME	2012	2013	GEO/TIME	2012	2013
1	Netherlands	111,8	139,3	Denmark	41,5	41,2	Belgium	50,0	57,4
2	United Kingdom	:	119,9	Norway	40,1	39,4	France	50,3	53,2
3	Norway	92,8	84,1	France	35,5	38,0	Denmark	47,9	49,8
4	Belgium	73,9	80,6	Sweden	37,3	37,6	Norway	50,2	47,1

⁶ 2014. a majandusülevaade. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Rahandusministeerium, 2015. (https://www.mkm.ee/sites/default/files/majandusulevaade_2014.pdf)

⁷ Eurostat, 2015. (<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>)

5	Germany	81,5	78,2	Belgium	38,1	36,9	Sweden	46,3	45,6
6	Sweden	73,3	74,6	Luxembourg	35,5	36,1	Italy	43,2	45,2
7	EU (28 countries)	65	70	Finland	36,0	32,8	Austria	43,6	44,2
8	Denmark	52,9	53,2	Cyprus	29,2	27,9	Luxembourg	43,9	42,2
9	Finland	45,5	52,7	Austria	27,5	27,6	Spain	36,6	38,1
10	France	47,1	48,7	Italy	26,9	26,8	Finland	39,2	38,1
11	Austria	50,0	47,6	Netherlands	22,9	22,8	Netherlands	34,3	34,4
12	Luxembourg	39,9	43,8	Spain	23,0	22,3	EU (28 countries)	32	33
13	Spain	38,8	42,4	EU (28 countries)	22	22	Greece	31,1	31,3
14	Italy	40,8	42,3	United Kingdom	21,5	20,3	Cyprus	29,9	31,0
15	Slovakia	42,4	34,8	Slovenia	16,6	17,5	United Kingdom	31,9	30,1
16	Cyprus	29,2	29,8	Germany	16,7	16,2	Croatia	26,9	30,0
17	Greece	32,1	29,4	Malta	13,7	15,4	Slovenia	28,9	28,0
18	Portugal	24,7	26,4	Czech Republic	11,9	12,1	Germany	25,6	25,4
19	Slovenia	24,4	25,0	Portugal	12,1	11,9	Malta	22,4	23,6
20	Czech Republic	23,9	24,7	Croatia	6,9	11,2	Portugal	20,8	23,6
21	Poland	20,7	22,5	Greece	12,4	10,6	Czech Republic	18,3	19,0
22	Estonia	20,6	20,9	Slovakia	17,4	10,0	Poland	18,7	17,1
23	Croatia	15,6	16,7	Poland	9,7	9,2	Estonia	16,5	16,9
24	Hungary	13,0	14,5	Estonia	8,7	8,9	Hungary	13,5	13,9
25	Lithuania	11,6	11,6	Latvia	5,4	5,8	Lithuania	11,1	12,9
26	Latvia	12,3	11,5	Hungary	5,3	5,5	Slovakia	13,2	12,8
27	Bulgaria	10,3	10,5	Lithuania	4,3	5,0	Latvia	11,6	12,1
28	Romania	8,0	10,4	Bulgaria	3,4	3,6	Bulgaria	8,9	9,4

Eeltoodud tabelis on esitatud lisandväärtus tuhandetes eurodes (*Gross value added per employee*) Eurostati 2012. a ja 2013. a majutus- ja toitlustussektoris ning reisisettevõtete lõikes ühe töötaja kohta. Sellest võib järeldada, et Eesti lisandväärtus majutussektoris on võrreldes Euroopa Liidu keskmisega poole väiksem ja Euroopa tipust 3 korda madalam. Eestist madalam lisandväärtus on Leedu, Läti, Ungari, ka Slovakkia ja mõnede teiste Ida-Euroopa riikide majutusettevõtetele. 2013/2012 aasta näitajaid võrreldes on Eesti majutusettevõtete lisandväärtuse kasv olnud 2,4%, Euroopa keskmine kasv on 3%.

Toetuse vajaduse põhjendus ja investeringumudeli põhjendus

Eeltoodust järeldades iseloomustab Eesti turismisektorit madal lisandväärtus eelkõige selle tõttu, et turism on suhteliselt madalate palkadega (keskmine palk 600 eurot), kõrgete püsikuludega ja ressursimahukas majandussektor, kus uued ärimudelid töö efektiivistamiseks ja kulude kokkuhoiduks on oodatud. Samas toimuvad rahvusvahelisel turul suured muudatused nii pakutavate teenuste iseloomus kui ka kliendisegmentide (nõudluspoole) ootustes. Turismisektori vajadus ja valmisolek ärimudeleid uuendada ja teenuseid disainida on olemas. Erasektori finantseeringu pakkumine turismisektorile on üldiselt hea, kuid pakkumist võib pärssida peamiselt turismivaldkonna projektidele omane investeringute tasuvuse puudujääk või pikk tasuvusaeg. Lisaks võib takistada laenu pakkumist sihtgrupis esinev madal finantsvõimekus ning samuti puudub sihtgrupi valmisolek kõrge investeerimisriskiga projektide jaoks laenu võtta. On põhjendatud, et toetusmeede panustab tagastamatu abi jagamisele. Taotlemine avatakse jooksvalt ja kestab kuni vahendite lõppemiseni. Kokku antakse perioodi jooksul toetust vähemalt 30 uuele ärimudelile, minimaalse toetusega 20 000 eurot ja maksimaalse toetuse suurusega kuni 150 000 eurot projekti kohta, millele lisandub taotleja vähemalt 40%-line omafinantseering.

Toetusmeetmele lisanduvad rakendusüksuse tegevused

Toetuse taotlemisele eelnevalt korraldab rakendusüksus koolitusi (näiteks ärimudeli praktikume, mentorlust, seminare jm), mille raames ettevõtja töötab välja oma uue ärimudeli. Arendusseminaridele registreerumiseks kehtestab rakendusüksus tingimused, mis avaldatakse kodulehel ja mis tagavad, et arendusseminari läbivad eelkõige need ettevõtjad, kes kvalifitseeruvad ka toetuse taotlemiseks. Arendusseminaril kaardistatakse ettevõtte soov ja ambitsioon, omanike ning meeskonna potentsiaal. Üle vaadatakse ettevõtte senised protsessid, kliendid, teenused ja teised ärimudeli fookused. Arendusseminari käigus loob ettevõtte uue ärimudeli, mida kaitseb selleks loodava komisjoni ees ning mille rakendamiseks on ettevõtjal soovi korral võimalik taotleda toetust määruse alusel.

Perioodi jooksul on plaanis korraldada kokku vähemalt 10 arendusseminari, mis on suunatud ärimudelite uuendamisele ja turismisektori teadlikkuse tõstmisele teenuste disainist, innovatsioonist ja ärimudelitest. Tegevused viiakse ellu turismiettevõtete ärimudelite arendamise programmi raames, millega panustatakse 1,3 miljonit eurot täiendavalt toetuskeemi vahenditele.

Toetuskeemi rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest. Toetuskeemi eelarve perioodil 2014–2020 on 4,7 miljonit eurot. Toetuskeemi eelarvele lisandub taotlejate omafinantseering 40% mahus ehk täiendavalt 3,1 miljonit eurot. Investeeringute kogumaht koos taotleja omafinantseeringuga on 7,8 miljonit eurot.

Sihtgrupi kirjeldus

Toetuse sihtgrupiks on väliskülastajaid teenindav majutusettevõtja, kes pakub majutus-, toitlustus-, spaa- ja konverentsiteenuseid, ja turismiatraktsioonide haldaja, kes on vähemalt kolm aastat tegutsenud väikese või keskmise suurusega ettevõtjana ning kelle taotlemisele eelneva majandusaasta käive on vähemalt 30 000 eurot, mis on samaväärne väikseima taotletava toetuse suurusega.

Äriregistri 2015. a andmetel on majutusteenust pakkuvaid ettevõtteid ligi 900. Käibega vähemalt 30 000 eurot aastas on kokku ca 310 majutusettevõtjat.

Tabel 4. Kolm ja rohkem aastat tegutsenud majutusettevõtete käibe jaotus 2015. a (allikas: äriregister)

Vähemalt 3 a tegutsenud majutusettevõtete 2015. a müügitulu (aastas, eurodes)		Majutusettevõtete tüübid (kokku)	
30 000–50 000	67	Hostelid	38
50 001–100 000	72	Hotellid	162
100 001–200 000	63	Hotellid ja muu sarnane majutus	23
200 001–300 000	31	Kodumajutus	71
300 001–400 000	11	Külaliskorter	116
400 001–500 000	7	Külalistemajad	124
500 001–1 000 000	16	Laagriplatsid, vagunelamute ja haagissuvilate parkimisplatsid	16

1 000 001–5 000 000	32	Motellid jms majutus	14
5 000 001–10 000 000	8	Puhkeküla ja puhkelaager	80
10 000 001–20 000 000	5	Puhkemaja	218
20 000 001 ...	1	Puhkuse- ja muu lühiajaline majutus	32
Kokku	313	Kokku	894

Atraktsioon on määruse tähenduses ilma broneerimiseta külastajale avatud multifunktsionaalne kompleks, kus on võimalused meelelahutuseks ja teadmiste täiendamiseks ning kus korraldatakse temaatilisi üritusi (näiteks teemapargid, lõbustuspargid, veekeskused, eramuuseumid jt). EMTAK-koodi järgi atraktsioone liigitada ei saa, kuivõrd enamikul atraktsioonidel on veel teinegi tegevusvaldkond, mille järgi on EMTAK-kood määratletud. Toetuse saajate sihtgrupiks on äriühingutest atraktsioonid, kelle jaoks ärimudeli uuendamine loob ettevõtlustulu ja kasvatab lisandväärtust.

Toetatakse ettevõtjaid, kellel on kasvupotentsiaal ning eeldused rahvusvahelise konkurentsivõimega toodete arendamiseks ja turule viimiseks. Eelnõuga nähakse ette toetuse andmise tingimused ja määrusespetsiifilised toetuse andmise menetlusnormid ning toetuse taotleja ja toetuse saaja kohustused ning rakendusasutuse ja -üksuse õigused ja kohustused.

Tegevuste struktuurivahenditest rahastamise väljumisstrateegia

Toetuse andmisega uute ärimudelite arendamiseks kasvab sektori valmisolek kasvatada nõudlust, pakkudes eristuvaid teenuseid lähtuvalt kliendisegmendi vajadustest, leides lahendusi kulude kokkuhoiduks, luues eristuvaid teenuseid ning kohandades turismisektorile teiste sektorite edulugusid. Täiendavat edasist investeeringut uuel perioodil ei planeerita, kuivõrd tõenäoliselt kasvab perioodi jooksul valmisolek turul tegutsevate kiirendite ja muude finantsinstrumentide kaudu pakutavate teenuste kasutamiseks.

Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu koostasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna nõunik Martti Kalvik (e-post: martti.kalvik@mkm.ee, telefon: 625 6464) ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse tootespetsialist Jane Jakobson (e-post: jane.jakobson@eas.ee, telefon 738 6005). Eelnõu juriidilise ekspertiisi teostasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi välisvahendite osakonna struktuurivahendite õiguse ekspert Gerly Lootus (e-post: gerly.lootus@mkm.ee, telefon: 625 6467) ja õigusosakonna õigusnõunik Hendrick Rang (e-post: hendrick.rang@mkm.ee, telefon: 625 6351) ning keeleliselt toimetas Kristiane Liivoja (e-post: kristiane.liivoja@mkm.ee, tel: 625 6370). Seletuskirja koostas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna nõunik Martti Kalvik (e-post: martti.kalvik@mkm.ee, telefon: 625 6464).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kuuest peatükist ja 28 paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine ja menetlemine

5. Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused
6. Toetuse saaja, partneri ning rakendusüksuse õigused ja kohustused

1. peatükk **Üldsätted**

Eelnõu 1. peatükis sätestatakse määruse reguleerimis- ja kohaldamisala, toetuse andmise eesmärk ja tulemus, määratakse rakendusasutus ja -üksus ning tuuakse välja abi andmise tingimused.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse, et määrus kehtestatakse „Ühtekuuluvusfondide rakenduskava 2014–2020“ (edaspidi *rakenduskava*) prioriteetse suuna „Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ meetme „Ettevõtlikkuse kasvatamine, ettevõtluse kasvu soodustamine, ettevõtluskeskkonna arendamine“ tegevuse „Turismiettevõtete ärimudelite arendamine“ eesmärkide elluviimiseks. Eesmärkide elluviimise reguleerimiseks kehtestatakse toetuse andmise ja selle kasutamise tingimused ja kord. Toetuse andmisel lähtutakse turismiarengukava ja rakenduskava eesmärkidest. Rakenduskava näeb ette, et Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) struktuurifondidest toetatavad tegevused peavad aitama kaasa Eesti VKEde konkurentsivõime kasvule. Ärimudelite uuendamise toetamisega panustatakse rakenduskava ELi vahendite kasutamise eesmärgi „VKEed on orienteeritud kasvule ja ekspordile“ tulemusnäitajate (VKEde loodud lisandväärtus töötaja kohta ja ekspordivate ettevõtete arv) saavutamisse.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse määruse kohaldamisala, milleks on vähese tähtsusega abi andmisel järgitavad õiguslikud alused ja neid sätestavad dokumendid. Määrusega antav toetus on vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 mõistes, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8) (edaspidi *VTA määrus*) artikli 3 mõistes ja sellele kohaldatakse nimetatud määruses ning konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut.

Eelnõu §-s 3 määratletakse toetuse andmise eesmärk ja tulemus. Toetuse andmise eesmärk on saavutada tegutseva turismiettevõtja kõrgem lisandväärtus ning rahvusvahelise konkurentsivõime kasv uue ärimudeli rakendamise kaudu. Rahvusvahelise konkurentsivõime kasv saavutatakse turundustegevuste kaudu välisturgudel ning väliskülajate kasvava nõudluse kaudu, kelle jaoks projekti raames arendatav ärimudel on huvipakkuv. Toetuse andmise tulemusena kasvab uut ärimudelit rakendava ettevõtja lisandväärtus töötaja kohta. Lisandväärtus töötaja kohta arvutatakse järgmiselt: tööjõukulud liidetuna aruandeaasta põhivara kulumi ja ärikasumiga ning jagatuna aruandeaasta keskmise töötajate arvuga.

Toetuse tulemusel rakendab turismiettevõtja uut ja senisest kõrgema lisandväärtusega ärimudelit, on turismiettevõtja välja arendanud uue ja kõrgema lisandväärtusega toote, teenuse või tehnoloogia ja viinud selle turule ning uuendanud ettevõtte protsesse, mis aitavad kaasa lisandväärtuse kasvule. Toetuskeemi tulemusel on toetust saanud turismiettevõtja lisandväärtus teisel projektijärgsel aastal kõrgem kui turismisektori vastava valdkonna keskmine lisandväärtus töötaja kohta võrrelduna toetuse taotluse esitamise eelse aastaga, või kui toetuse saaja algnäitaja oli kõrgem juba taotlemise hetkel, siis võrreldakse tulemust tema enda näitajatega. Vastav meetodika kehtestatakse valikukriteeriumites. Rakendusüksus mõõdab tulemusi toetust saanud turismiettevõtjate teise projektijärgse aasta majandusaasta aruande andmete alusel. Algandmeteks on projektis kajastatud projekti esitamisele eelneva kinnitatud majandusaasta aruande andmed ja sektori keskmise lisandväärtuse andmeteks on

Statistikaameti viimati avaldatud andmed, mis enamasti on kaheaastase viitega lisandväärtuse kontekstis. Kuna atraktsioonidel puudub ühtne tegevusvaldkond EMTAKi mõttes, siis atraktsioonide lisandväärtuse kasvu mõõdetakse teise tegevusaasta andmete alusel, mida võrreldakse projektis kajastatud projekti esitamisele eelneva kinnitatud majandusaasta aruande andmetega.

Määruse väljundnäitajaks on abi saavate ettevõtete arv. Arvestades toetuse minimaalset ja maksimaalset mahtu ühe toetust saava turismiettevõtja kohta, on väljundnäitajaks 30 ettevõtjat. Samade tulemuste saavutamisse panustab ka rakenduskeem turismiettevõtete ärimudelite arendamiseks.

Eelnõu §-s 4 võetakse kasutusele terminid. Muuhulgas on selgitatud ärimudeli, turismiettevõtja, lisandväärtuse, väikese ja keskmise suurusega ettevõtja ja e-teeninduse tähendust. Ärimudel on ettevõtja tegutsemismudel, mis võimaldab kasumit teenida uuel viisil ja mis võib olla kombinatsioon erinevatest väärtustest. Ärimudeli uuendamisel keskendutakse ettevõtte uuele fookusele, mida kliendisegmendis või valdkonnas seni pole rakendatud, mis on omas valdkonnas eristuv, vastab väliskülastaja ootustele ja turisminõudluse trendidele. Uus ärimudel võib keskenduda unikaalse tehnoloogilise lahenduse väljatöötamisele turismisektoris. Selleks on lahendus, mida turismisektoris veel ei kasutata ja millel on potentsiaal saada uueks müügitulu allikaks läbi tehnoloogilise lahenduse müümise teistele turismisektoris tegutsevatele ettevõtetele. Samuti võib uus tehnoloogiline lahendus olla tingitud põhjusest, et vajalikku lahendust turul ei pakuta või oleks lahendust vastavalt sektori vajadusele nii palju vaja kohandada, et selle loomine on otstarbekam kui sisse ostmine.

Turismiettevõtjaks määruse tähenduses on majutusettevõtja, kes pakub põhiteenusena majutusteenust ja kelle arendatav ärimudel võib sisaldada ka toitlustusteenuse, konverentsi- või spaateenus arendamist. Toetust saab taotleda majutusteenuseid pakkuv turismiettevõtja, kelle põhitegevusvaldkond on määratletud EMTAK-koodiga grupis I55. Samuti võib turismiettevõtjaks olla äriühingust turismiatraktsioon, kelle arendatav ärimudel on seotud atraktsioonil pakutavate teenuste, tehnoloogia või ressursitõhusate lahenduste rakendamisega. Toetust antakse VKEle, kelleks on ettevõtte, kus töötab vähem kui 250 töötajat, tema aastakäive on kuni 50 miljonit eurot ja bilansimaht kuni 43 miljonit eurot. Toetust ei anta suurettevõtjale, kelle töötajate arv on 250 või rohkem ja käive üle 50 miljoni euro kontsernipõhiselt või kelle omanikuks on avaliku sektori asutus. Täpsemad juhised ettevõtja suuruse määratlemiseks on antud Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 Euroopa Liidu aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnustatakse siseturuga kokku sobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) ehk üldise grupierandi määruse I lisas. Toetuse saajate sihtgrupp on nimetatud määruse § 11 nõuetes taotlejale, kus sihtgruppi on kitsendatud veel ka minimaalse aastakäibega ning ajalise piiranguga senisele tegutsemisele valdkonnas.

Ettevõtja lisandväärtus töötaja kohta arvutatakse valemi abil: lisandväärtus töötaja kohta = (aruandeaasta kulum + ärikasum + tööjõukulu) / aruandeaasta keskmine hõivatute arv. Andmed, mis äriregistris on kajastatud miinusmärgiga, tuleb valemisse panna samuti miinusmärgiga.

Ärimudeli uuendamise üks võimalus on saavutada kulude kokkuhoid ressursitõhusate lahenduste kaudu: energiasäästlike küttesüsteemide, valgus- ja ventilatsioonisüsteemide või ressursisäästlike vee- ja kanalisatsioonisüsteemide ehitamise või rekonstrueerimise kaudu. Ressursitõhusaid lahendusi hinnatakse igale lahendusele kehtestatud kriteeriumite või

kategooriate kaudu, mida ettevõtja neid rakendades saavutab. Rakendusüksus hindab taotleja tegevusi ja ressursitõhususe saavutamiseks planeeritavate tulemuste realistlikkust.

Eelnõu §-s 5 nimetatakse meetme rakendusasutus ja rakendusüksus. Määruse rakendusasutuse ülesandeid täidab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja rakendusüksuse ülesandeid Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium juhib majanduskeskkonna arendamise rakenduskava elluviimist ning täidab kui struktuuritoetuse rakendusasutuse ülesandeid. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus on rakendusüksus, kes korraldab toetuste taotlemist ning suhtleb toetuse saajatega.

Eelnõu §-s 6 kehtestatakse vaide esitamise õigus ning vaideorgan. Vaidlustamisel tuleb enne halduskohtule kaebuse esitamist läbida vaidemenetlus. Rakendusüksuse või -asutuse toimingute või otsuse peale võib esitada vaide vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-le 51. Kui rakendusüksuse toimingute või otsuse peale esitatakse vaide, siis tuleb see esitada rakendusüksuse kaudu rakendusasutusele, kes lahendab selle haldusmenetlusseaduses sätestatud korras.

2. peatükk

Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr

Peatükk kehtestab määruse raames toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkuse, projekti abikõlblikkuse perioodi, toetuse piirmäära ja osakaalu ning nendega seotud tingimused.

Eelnõu §-s 7 kehtestatakse määruse raames toetatavad tegevused. Toetust antakse projektile, mille elluviimine panustab määruse toetuse andmise eesmärgi täitmisesse ning tulemuste saavutamisse. Toetust antakse ärimudeli rakendamiseks projekti perioodil Eestis ja selle raames loodava teenuse turustamiseks välisturgudel, sealhulgas seni siseturul tegutseva ettevõtte laienemine välisturgudele või ühelt sihtturult teisele suundumine ja selle tarbeks teenuse ümberdisainimine. Ärimudeli uuendamiseks ei loeta laienemist sihtturule, mille klientide ootused teenusele varasemast pakkumisest kuigipalju ei erine, näiteks Soome turult Läti turule laienemist. Kui uuele sihtturule laienemine eeldab teenuse kontseptsiooni muutmist ja sellega käib kaasas vajadus muuta ärimudeli loogikat, on ärimudeli uuendamise tingimus täidetud. Ärimudeli arendustegevus hõlmab nii uue teenuse väljaarendamist kui ka juba ettevõtja teenuseportfellis olevate teenuste edasiarendamist, parandamist või lisafunktsionaalsusega täiendamist. Teenuse arendamine uutele segmentidele vastab ärimudeli uuendamisele juhul, kui teenust arendatakse senisest kõrgema maksevõimega kliendile või kui teenust arendades toimub kliendistruktuuri muudatus (teenuseid arendatakse mitmele segmentile korraga). Seejuures kuuluvad segmentide hulka ka erivajadustega reisijad ja nendele teenuste disainimine. Protsesside arendustegevuse hulka kuuluvad tarne- ning jaotuskanalite arendus, unikaalse tehnoloogilise lahenduse väljaarendamine, personaliarendus-, müügi- ja turundus-, teenindusprotsesside arendamine ja nende rakendamine. Protsessiarendus käsitleb ka tööjõu, materjalide, laovarude või seadmete töö planeerimist ning ressursiplaneerimist, juhtimisega seotud tarkvara lahenduste arendamist, sisseostmist ja juurutamist.

Unikaalse tehnoloogilise lahenduse väljaarendamine ja rakendamine tähendab sellise lahenduse kasutuselevõttu, mida Eesti turismisektor veel ei kasuta ja millel on potentsiaal saada uueks müügitulu allikaks tehnoloogilise lahenduse müümise kaudu teistele turismisektoris tegutsevatele ettevõtetele või mille sisse ostmine pole kas võimalik selle

puudumise tõttu või oleks lahendust vastavalt sektori vajadusele vaja nii palju kohandada, et selle lahenduse loomine on otstarbekam kui sisse ostmine.

Paragrahvi 7 lõikes 3 nimetatud neljast tegevusest peab taotleja koos rakendama vähemalt kolm omavahel üheks ärimudeli tervikuks seotud tegevust, et kvalifitseeruda uue ärimudeli rakendamise projektiks.

Toetavateks tegevusteks ärimudeli uuendamisel ei loeta müügivahendustegevusi või reisijateveo teenuse arendamist, samuti uue teenuse loomist või olemasoleva teenuse turundamist ilma ärimudelit muutmata, näiteks atraktsiooni ekspositsiooni uuendamine, küttesüsteemi väljavahetamine, uue sündmuse loomine või sündmuse programmi uuendamine, majutusettevõtte liigi muutmine ja järgu tõstmine turismiseaduse tähenduses, uute majutuskohtade loomine, teenuse vastavusse viimine turismi kvaliteedimärgisega jms.

Eelnõu § 8 määratleb määruse abikõlblikud kulud ja seonduvad tingimused. Abikõlblikud on tegevuse täitmiseks vajalikud kulud vastavalt ühendmääruse §-s 2 ning määrusega kehtestatud tingimustele. Lisaks kehtestab eelnõu perioodi, mille jooksul peab abikõlblike kulude eest olema tasutud. Abikõlblike kulude eest peab olema tasutud projekti abikõlblikkuse perioodil või 45 kalendripäeva jooksul pärast projekti abikõlblikkuse perioodi, kuid mitte hiljem kui 31. augustil 2022. a. Abikõlblike kulude eest tasumisel pärast eelnõus sätestatud tähtaegu ei ole kulusid võimalik struktuurivahenditest hüvitada. Kõik abikõlblikud kulud peavad olema põhjendatud ja taotluses kirjeldatud. Abikõlblike kulude tõendamisel juhindutakse ühendmääruse § 2 lõikest 4.

Toote või teenuse arendamise hulka kuulub kogu arendustsüklil, sealhulgas nii teenuse disaini ja otseselt uue teenuse arendamisega ning testimisega seotud kulud (näiteks ka ligipäasetavuse auditi kulud). Abikõlblikuks kuluks on näiteks teostatavus- ja tasuvusuuringu korraldamise kulud, immateriaalse vara ostmise, arendamise ja juurutamisega seotud kulud (protsesside ja protsesside juhtimise tarkvara lahenduste ja litsentside kulud ning kulud, mis on seotud nimetatud lahenduste ettevõtjate vajadustele sobivaks arendamisega). Samuti on abikõlblikud teenuse pakkumiseks vajalikud ehitise rajamise ja arendamise kulud, põhitegevuseks vajaliku rakendustarkvara soetamine, juurutamine või arendamine, milleks on näiteks kliendi- ja ressursijuhtimissüsteemi arendamise kulud. Unikaalse tehnoloogilise lahenduse väljatöötamise ning juurutamise kulud on abikõlblikud juhul, kui unikaalne tehnoloogiline lahendus vastab määruse § 4 punktis 2 toodud mõistele.

Ressursitõhususe saavutamiseks vajalikud kulud on näiteks küttesüsteemi, sealhulgas jaotussüsteemi, asendamine, rekonstrueerimine või tasakaalustamine ja küttesüsteemi tasakaalustamise protokoll koostamine; vee- ja kanalisatsioonisüsteemi (veekasutuse kokkuhoiu saavutamiseks vajalikud kulud) asendamine või rekonstrueerimine; soojustagastusega ventilatsioonisüsteemi ehitamine või ventilatsioonisüsteemi rekonstrueerimine ja ventilatsioonisüsteemi mõõdistamise protokoll koostamine; energiasäästliku valgustussüsteemi paigaldamine; taastuvenergia kasutamiseks vajalike seadmete ostmine ja paigaldamine; rekonstrueerimistöödest tuleneva siseviimistluse taastamine; energiaauditi koostamine tööde teostamiseks vajalikus ulatuses; tööde teostamiseks vajaliku ehitusprojekti koostamine ning omanikujärelevalve teostamine.

Abikõlblik on põhitegevuseks vajaliku rakendustarkvara soetamine, juurutamine või arendamine, välja arvatud kontoritehnika soetamise kulud ja äriühingu tugifunktsioonid

toetava kontoritarkvara (näiteks raamatupidamis-, tekstitöötlus-, tabelarvutus- ja presentatsioonide loomisel kasutatavate programmide) soetamise ja arendamise kulud.

Abikõlblikud on teenuse või toote arendamiseks vajaliku materiaalse ja immateriaalse vara sealhulgas litsentside, vara soetamise ja kapitalirendi kulud. Seejuures tuleb jälgida, et materiaalse põhivara kasutamisega on vähemalt kolm aastat või kapitalirendi tüüpi liisinguga liisingulepingu alusel tasumisele kuuluvad liisingumaksud on abikõlblikud vaid abikõlblikkuse perioodi jooksul.

Patendi ja muu immateriaalse vara valideerimise ja kaitsmise kulude hulgas peetakse silmas ka õiguskaitse nõustamist, uuringut ja registreerimist. Toote või teenuse testimine on abikõlblik ühekordse tegevusena ning juhul, kui teenus on suunatud kindlale segmendile kindlal sihtturul, peab testimisel osalema vastava sihtgrupi esindaja, kelle kulud on sel juhul projekti eelarvest abikõlblikud, näiteks transport Eestisse, testimise perioodil ka majutus, kuid vastavalt mitteabikõlblikele kuludele ei ole võimalik katta näiteks toitlustuskulu. Toote või teenuse tutvustamiseks vajaminevate tootenäidiste ja turundusmaterjalide valmistamisega seotud abikõlblikud kulud on ühekordsed materjali ja sisseostetavate teenuste kulud.

Abikõlblikeks turunduskuludeks on välisriigis projekti raames loodud teenuse ühekordsete turundustegevuste läbiviimisega seotud kulud, sealhulgas e-turundusega seotud kulud, Eesti turunduskontseptsiooni kasutamise ning visitestonia.com turismiportaali nähtavuse tagamise kulud toetuse saaja turunduskanalites ja teenuse osutamise kohapeal, välismessil ja -näitusel osalemisega seotud väljapanekukoha uurimise ning väljapaneku ülesseadmise ja haldamise kulud ning välisriigis turundustegevuste läbiviimisega seotud transpordi- ja majutuskulu. Abikõlblik on kasutada elektroonselt visitestonia.com lehelt leitavaid Eesti turunduskontseptsiooni elemente, näiteks Eestit tutvustav video, foto, lood Eesti inimestest ja visitestonia.com reklaamiriba. Abikõlblikuks turunduskuluks on toetuse saaja ja partneri transpordi- ja majutuskulu ning ruumi rent välisriigis turundustegevuste läbiviimiseks. Kõik kulud peavad olema põhjendatud ja tõendatud. Ööbimiskulu on põhjendatud vastavalt programmile ja turundustegevuse kestusele. Turundustegevused välisturgudel ja teavitustegevused ärimudelit rakendava ettevõtja kanalites peavad täitma avalikkuse teavitamise nõudeid, mis on abikõlblik kulu vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. septembri 2014. a määruse nr 146 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse andmisest avalikkuse teavitamise, toetusest rahastatud objektide tähistamise ning Euroopa Liidu osalusele viitamise nõuded ja kord“ § 2 lõikest 1 tuleneva kohustuse täitmiseks.

Projektimeeskonna personalikulud on abikõlblikud vastavalt ühendmääruse §-le 3, kuid abikõlblik ei ole projektijuhtimise tasu ega müügijuhi tasu, mis tuleneb ekspordiabi keelust. Abikõlblik on projekti eesmärkide täitmiseks vajalik projekti meeskonnaliikmete koolituskulu, kui koolitus toimub Eestis ja kui järgitakse ühendmääruse § 3 lõike 1 punktis 5 sätestatud tingimusi ning täiskasvanute koolituse seaduse nõudeid. See tähendab, et koolitus hangitakse koolitusluba omavalt teenuse pakkujalt või viiakse koolitus läbi ettevõttes kohapeal, tasudes koolituse või nõustamise kujul läbi viidud kulud juriidilisele või füüsilisele isikule, makstes viimasel juhul tasu teenuslepinguga töö tegemise eest.

Projekti nõustamise kulu, milleks loetakse ka ärimudeli arendamise kulu, personalikulud ja koolituskulu, võivad kokku moodustada kuni 20% projekti abikõlblike kulude maksumusest. Nõustamisteenustena käsitatakse siinkohal teenuseid ärimudeli arendamiseks ja ettevõtteväliste tehnoloogiate, tehnoloogiaalaste teadmiste sisseostmiseks ning oma loodud uue teadmiste ehk intellektuaalomandi kaitsmiseks. Tehnoloogilise lahenduse kulu,

rakendustarkvara väljatöötamise kulu ja õiguskaitselane nõustamine ei sisaldu 20% piirangus projekti abikõlblikest kuludest, vaid neid kulusid nii sisseostetava teenusena kui personalikuludena võib teha täiendavalt.

Tulumaksuseaduse § 8 lõikes 1 sätestatud tähenduses seotud isikute vahel toimunud tehingute kulud ei ole abikõlblikud, välja arvatud personalikulud, mis on vältimatud projekti elluviimise seisukohast. Ettevõtte juhatuse liige ja muu seotud isik tulumaksuseaduse § 8 tähenduses võib saada projektist tulu, kui on sõlmitud eraldi leping projekti tegevuste elluviimiseks ja määratud sellele vastav tasu.

Eelnõu § 8 lõikega 6 kehtestatakse mitteabikõlblike kulude loetelu. Nendeks on ühendmääruse §-s 4 loetletud mitteabikõlblikud kulud ning lisaks sellele kinnisasja soetamise kulud, mootorsõiduki või liiklusvahendi soetamise kulud, sularahas tehtud tehingud, amortisatsioonikulud, pangagarantii, finants- ja pangakulud, riigilõiv, külaliste vastuvõtukulu vastavalt tulumaksuseaduse § 49 lõikele 4, meened, kingitused ja toitlustuskulud, olmeelektronika soetamise kulu, välja arvatud otseselt teenuse osutamiseks vajalike seadmete soetamine. Samuti on mitteabikõlblik kontorimööbli ja kontoritehnika soetamise kulu, välja arvatud ainult tootmisprotsessis kasutatavate arvutite soetamine, äriühingu tugifunktsioone toetava kontoritarkvara (näiteks raamatupidamis-, tekstitöötlus-, tabelarvutus- ja presentatsioonide loomisel kasutatavate programmide) soetamise ja arendamise kulud. Tulenevalt vähese tähtsusega abi määruse artikli 1 punktist d on keelatud toetus, mida antakse tegevuseks, mis on seotud ekspordiga kolmandatesse riikidesse või liikmesriikidesse, täpsemalt selline toetus, mis on vahetult seotud eksporditavate koguste, turustusvõrgu loomise ja toimimise või muude eksportimisest tulenevate jooksvate kuludega. See tähendab, et müügisüsteemi loomine, arendamine kui ka soetamine müügiks välisturgudel ja müügijuhil töötasu ja sellega seotud kulud ei ole abikõlblikud.

Ärimudeli uuendamine ressursitõhususe kaudu tekib juhul, kui ettevõtte keskendub seeläbi uue teenuse ja segmendi hõivamisele (roheline innovatsioon). Ressursitõhususega saavutatav kulude kokkuvõtte on lisandväärtuse kasvu üks element. Tehnosüsteemide rekonstrueerimistöödega seotud vee-, kanalisatsiooni-, elektri-, valgus- ja küttesüsteemi tööde kulud on abikõlblikud vaid juhul, kui on seotud kliendi teenindamisega või klienditeekonaga. Abikõlblik ei ole jaotusvõrguga (elekter, kaugküte, gaas või muu) liitumine, sealhulgas liitumiseks vajalikud seadmed (näiteks uus arvesti, liitumiskilp) ning seadmete paigaldamine ning muu kulu, mis ei ole seotud abikõlblike tegevustega või on projekti elluviimise seisukohast põhjendamatu ja ebaoluline.

Eelnõu §-s 9 kehtestatakse projekti abikõlblikkuse periood. Projekti abikõlblikkuse periood on toetuse taotluse rahuldamise otsuses sätestatud ajavahemik, millal projekti tegevus algab ja lõpeb ning projekti teostamiseks vajalikud kulud tekivad. Projekti abikõlblikkuse periood algab taotluses ja taotluse rahuldamise otsuses märgitud kuupäevast. Projekti abikõlblikkuse perioodi algus ei saa olla varasem kui taotluse rakendusüksusele esitamise kuupäev. Projekti abikõlblikkuse periood lõpeb taotluses ja taotluse rahuldamise otsuses märgitud kuupäeval, kuid mitte hiljem kui 31. augustil 2022. a. Projekti maksimaalne periood on 18 kuud. Toetuse saaja võib endast mitteoleneval põhjusel taotleda projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamist kuue kuu võrra vastavalt määruse §-s 21 kehtestatud ja tingimusel, et projekti tegevus viiakse ellu hiljemalt 2022. a 31. augustiks. Projekti pikendamist saab taotleda ühe korra ning maksimaalselt kuue kuu võrra, arvestades paragrahvi lõikes 3 nimetatud tähtaegu.

Eelnõu §-s 10 määratakse toetuse maksimaalne summa, osakaal projekti abikõlblikes kuludes ning seonduvad tingimused. Toetuse minimaalne summa projekti kohta on 20 000 eurot ja maksimaalne summa 150 000 eurot. Toetuse maksimaalne osakaal projekti kohta abikõlblikes kuludes on 60% ja omafinantseeringu määr on minimaalselt 40%. Omafinantseering peab katma abikõlblikest kuludest osa, mida toetusest ei hüvitata. Omafinantseeringu hulka arvatakse toetuse saaja või partneri tehtavad abikõlblikud kulud. Omafinantseeringuna ei käsitleta riigieelarvelistest või kohaliku omavalitsuse vahenditest antud vahendeid. Avaliku sektori rahaline panus loetakse toetuseks ehk vähese tähtsusega abiks.

Taotlejale või partnerile antud VTA ei tohi kogusummana jooksva majandusaasta ja kahe eelneva majandusaasta jooksul ületada 200 000 eurot. Juhul, kui taotleja või partner on saanud VTA-d komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavale ettevõtjale antava VTA suhtes (ELT L 114, 26.04.2012, lk 8–13) alusel, ei tohi taotlejale või partnerile nimetatud määruse ja VTA määruse alusel jooksva majandusaasta ja kahe eelneva majandusaasta jooksul antud VTA kogusumma koos määruse raames taotletava toetusega ületada 500 000 eurot. Ühtlasi kehtestatakse, et VTA hulka loetakse ka muu avaliku sektori rahaline panus projekti omafinantseeringus.

3. peatükk

Nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele

Peatükis kirjeldatakse, kuidas taotlus esitatakse, millistele nõuetele peavad vastama taotleja ja partner ning millised on taotleja kohustused.

Eelnõu § 11 kohaselt võib toetust taotleda Eesti äriregistrisse kantud majutusettevõtja ja kes lisaks majutuusteenusele võib osutada ka toitlustus-, spaa- ja konverentsiteenuseid ning kelle arendatav ärimudel võib keskenduda ka täiendavate teenuste arendamisele. Samuti võib toetust taotleda erasektori turismiattraksioon. Toetust võib taotleda ettevõtja, kes on läbinud rakendusüksuse korraldatud teadlikkuse tõstmise tegevusena koolituse välisküllastajatele suunatud teenuste disainist, ärimudelite uuendamisest ja innovatsioonist. Tegevused ja nendega liitumise võimalused avaldab rakendusüksus oma kodulehel. Toetust ei anta suurettevõttele, sealhulgas avaliku sektori omandis olevatele asutustele, kes küll võivad olla projektis partneriks, viies läbi projekti tegevusi. Partneriks saab olla juriidiline isik, kellel tekivad selle käigus kulud, kuid kes ei või olla sama ajal projektis töövõtja.

Eelnõu §-s 12 kehtestatakse taotleja kohustused, milles lähtutakse struktuuritoetuse seaduse § 21 lõikes 2 sätestatust. Taotleja peab esitama rakendusüksuse nõudmisel lisateavet rakendusüksuse määratud tähtjaks, võimaldama ja osutama abi taotluses esitatud teabe kontrollimiseks taotleja, partneri või kavandatava tegevuse kohas ning viivitamatult teavitama taotluses esitatud andmetes toimunud muudatusest või ilmnunud asjaolust, mis võib mõjutada taotluse kohta otsuse tegemist või tegevuse elluviimist.

Eelnõu §-s 13 kehtestatakse nõuded taotlusele. Lisaks taotluse menetlemise määruse § 4 lõikes 2 sätestatud kinnitustele peab taotlus sisaldama üldandmeid taotleja kohta: taotleja nimi, juriidiline vorm, registrikood, käibemaksudokumentide number, postiaadress, telefoninumber, e-posti aadress, veebiaadress, esindusõigusliku isiku nimi ja ametikoht. Partneri olemasolul on esitatavateks andmeteks partneri nimi, juriidiline vorm, registrikood, e-posti aadress, esindusõigusliku isiku nimi, tegevus projektis ning partneri rahaline panus

projekti. Juhul, kui taotleja või partner kuuluvad kontserni, siis esitatakse taotleja ja partneri kontserni liikmete skeem rakendusüksuse kehtestatud vormil.

Andmed projekti kohta sisaldavad projekti nime, planeeritava tegevuse algus- ja lõppkuupäeva, projekti eesmärki, projekti tegevusplaani ja ajakava, toetuse vajaduse põhjendust, taotletava toetuse summat, omafinantseeringu summat, projekti eelarvet ja selle põhjendusi. Esitatakse ka andmed projekti planeeritava tulemise ja mõju kohta valdkonnale ning turismisektorile. Toetust saab taotleda rakendusüksuse vormil esitatud ärimudeli plaanile, mis sisaldab ärimudeli analüüsi ning sellest tulenevaid järeldusi, seatud eesmärke ja eesmärkide saavutamiseks kavandatud tegevusi. Taotleja esitab ka ärimudeli rakendamisel tekkivate teenuste rahvusvahelise nõudluse analüüsi, mis sisaldab sihtturgude ja -gruppide valiku põhjendust, turundustegevuste ja -kanalite kirjeldust ning ärimudeli rakendamisel tekkivate teenuste rahvusvahelist konkurentsianalüüsi. Taotlusega esitatakse kommunikatsiooniplaan projekti idee, tegevuste ja planeeritavate tulemuste tutvustamiseks taotleja valitud kommunikatsioonikanalites ja keeltes. Lisaks esitab taotleja meeskonnaliikmete vastutusvaldkonnad, kompetentsi ja valdkondliku kogemuse kirjelduse.

Taotleja kinnitab ärimudeli arendamiseks vajalikuks investeeringuks vajalike vahendite olemasolu ja selgitab selle kujunemist. Majandusnäitajatest esitab taotleja eelneva aasta majandusaasta aruande, kui aruanne ei ole äriregistrist kättesaadav, taotleja jooksva majandusaasta bilansi ja kasumiaruande taotluse esitamisele eelneva kvartali seisuga, kui see ei kattu eelneva majandusaasta aruande perioodiga, ning ärimudeli rakendamise tulemusel loodud tulu-kulu analüüsi projekti perioodil ja kolmel projektijärgsel aastal.

Juhul kui tegemist on ehitamisega, esitab taotleja teabe kehtivate projekteerimistingimuste või kehtiva detailplaneeringu kohta, ehitusprojekti eelprojekti staadiumis vastavalt majandus- ja taristuministri 17. juuli 2015. a määrusele nr 97 „Nõuded ehitusprojektile“, rekonstrueerimis- või ehitustööde hinnakalkulatsiooni, ehitusprojekti ekspertiisi (kui nõutav), kehtiva ehitusloa või ehitisteatise, kui nimetatud dokumendid on vastavalt ehitusseadusele teostatavatele töödele nõutud ning muu loa andmed, kui see on tööde teostamiseks nõutav. Määruse § 25 sätestab toetuse saaja kohustuseks esitada ehitusprojekti põhiprojekti staadiumis enne töödega alustamist. Juhul kui taotleja või partner on riigihankekohustuslane, siis esitatakse hankeplaan rakendusüksuse kehtestatud vormil ning volikiri, kui taotleja esindusõiguslik isik tegutseb volituse alusel. Kui projekti käigus luuakse immateriaalset vara või tekib intellektuaalne omand, ja projektis on partner või peale taotleja enda rohkem kasusaajaid, tuleb esitada omandi kaitsmise ja kasutamise kokkulepped.

4. peatükk

Toetuse taotluse menetlemine

Peatükis kehtestatakse taotluse vastuvõtu ja menetlemise regulatsioon. Kirjeldatakse taotluse menetlemist ja taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamise tingimusi, projekti valikukriteeriumeid ja valikukorda. Kehtestatakse ka tingimused ja kord hindamiskomisjoni moodustamiseks, tingimused taotluse rahuldamiseks, rahuldamata jätmiseks, osaliseks või kõrvaltingimusega rahuldamiseks ning taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks ja kehtetuks tunnistamiseks.

Eelnõu § 14 kehtestab taotluste vastuvõtu avamise tingimused, toetuse taotlemise tähtaja ja taotluse esitamise viisi. Toetuse taotluste esitamine toimub jooksvalt. Hetkest, mil registreeritud taotlustes, mille kohta ei ole tehtud rahuldamise või rahuldamata jätmise otsust,

taotletav toetuste summa ületab taotluste rahastamise eelarve vaba jääki, menetletakse taotlusi nende esitamise järjekorras. Rakendusüksus võib taotluste vastuvõtmise lõpetada, kui meetme tegevuse rahastamise aastane eelarve jääk saab võrdseks menetluses olevate, kuid veel otsustamata taotluste mahuga. Taotlemise avamisest teavitab rakendusüksus oma veebilehel. Taotlus esitatakse rakendusüksusele rakendusüksuse kinnitatud taotlusvormil, mis on kättesaadav rakendusüksuse veebilehel asuvas e-keskkonnas, taotleja esindusõigusliku isiku digitaalselt allkirjastatuna.

Eelnõu §-s 15 kehtestab taotluse menetlemise tingimused ja korra. Taotluse menetlemine koosneb selle registreerimisest, menetlusse võtmisest või menetlusse võtmata jätmisest, selgituse ja lisateabe küsimisest, taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollist, nõuetele vastava taotluse hindamisest ning taotluse rahuldamise otsusest või rahuldamata jätmise otsusest. Rakendusüksus võib taotluse menetlemisel nõuda rakendusüksuse määratud tähtpäevaks taotlejalt selgitust ja lisateavet taotluses esitatud andmete kohta, taotluse täiendamist või muutmist, kui ta leiab, et taotlus ei ole piisavalt selge või selles esineb puudusi, näidates, milline asjaolu vajab täiendavat selgitamist, täiendamist või lisateavet. Kui taotluses avastatakse puudus, teavitatakse sellest taotlejat e-teeninduse kaudu viivitamatult, näidates, milline puudus tuleb kõrvaldada, andes selleks taotlejale kuni 10-tööpäevase tähtaja. Rakendusüksus teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse taotlust sisuliselt hindamata, kui taotleja ei ole antud tähtaja jooksul puudust kõrvaldanud.

Taotluse menetlemise tähtaeg on kuni 45 tööpäeva rakendusüksusele taotluse esitamisest alates. Rakendusüksuse määratud selgituse, ekspertiisi ja lisainformatsiooni, taotluse täienduse ja muudatuse esitamise tähtajaks võib taotluse menetlemise kuni 10 tööpäevaks peatada.

Eelnõu § 16 kehtestab, millistel tingimustel on võimalik taotleja, partner ja taotlus nõuetele vastavaks tunnistada, ja milliste asjaolude esinemisel ei tunnistata taotlust nõuetele vastavaks.

Eelnõu § 17 kehtestab hindamiskomisjoni moodustamise korra. Projekti hindamiseks on rakendusüksusel õigus moodustada hindamiskomisjon, mille koosseis avaldatakse rakendusüksuse veebilehel. Hindamiskomisjoni liige ja ekspert peavad kooskõlas korruptsioonivastase seadusega deklareerima oma erapooletust ning sõltumatust hinnatavast taotlusest, taotlejast ja partnerist. Seose olemasolul on isik kohustatud ennast haldusmenetluse seaduse §-s 10 toodud tingimustel ja korras taandama.

Eelnõu § 18 kehtestab taotluse hindamise korra ja valikukriteeriumid, mille lõikes nõuetele vastavaks tunnistatud taotlust hinnatakse. Nõuetele vastavaks tunnistatud taotlust hinnatakse valikumetoodika alusel, mille koostamisel lähtub rakendusüksus järgmistest valikukriteeriumidest, mille osakaalud koondhindes on järgmised:

Valikukriteeriumid	Osakaal koondhindes
Projekti mõju meetme eesmärgi ja tulemuste saavutamisele	40%
Taotleja organisatsiooniline võimekus ja projektimeeskonna võimekus	25%
Projekti asukoht, põhjendatus ja projekti ettevalmistuse kvaliteet	20%
Projekti kuluefektiivus	15%

„Valikukriteeriumi projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele“ raames hinnatakse turismiettevõtte rahvusvahelist konkurentsivõimet ja lisandväärtuse kasvu: ärimudeli kontseptsiooni ja eesmärkide vastavust turu trendidele rahvusvahelises konkurentsisis, toote

uuenduslikkust ja turismiettevõtte lisandväärtuse kasvu ärimudeli rakendamisel ning arendatava ärimudeli teenuste turundustegevuste vastavust valitud sihtturgudele ja sihtrühmadele. Samuti hinnatakse ärimudeli realistlikkust ja ärimudelil tehtavate muudatuste vastavust meetme eesmärgile, ärimudeli uuenduslikkust ning eeldatavat mõju ettevõtja tulevastele majandustulemustele.

„Valikukriteeriumi taotleja organisatsiooniline võimekus ja projektimeeskonna võimekus“ raames hinnatakse: taotleja organisatsioonilist võimekust ja finantsvõimekust projekti elluviimiseks ja ärimudeli rakendamiseks, projekti teostatavust ja kindlustatust ressursidega, projektimeeskonna juhtimise, ärimudeli arendamise, rakendamise, turismialaste ning turundusalaste kompetentside olemasolu, riskide analüüsi ning ilmnemise tõenäosust, nende mõju projekti elluviimisele ja jätkusuutlikkusele ning riskide maandamise viise. Samuti hinnatakse vahendite olemasolu omafinantseeringu tagamiseks ja taotluses esitatud tegevuste elluviimiseks, kas taotleja on jätkusuutlik ja kas tal on vajaminevad teadmised, oskused, kogemus ning õiguslikud, organisatsioonilised ja tehnika- ning tehnoloogiaalased eeldused projekti kavandatud viisil elluviimiseks, ning taotleja võimekust panustada meetme tulemuste saavutamisse.

Valikukriteeriumi „projekti asukoht, põhjendatus ja projekti ettevalmistuse kvaliteet“ raames hinnatakse, kas ja kuidas vajab taotleja oma projekti teostamiseks toetust ja kuidas toetus mõjutab projekti tulemusi, projektis läbi viidavate tegevuste põhjendatust ja kooskõla ning projekti tegevuste ja eesmärkide selgust.

Valikukriteeriumi „projekti kuluefektiivsus“ raames hinnatakse, kas ettenähtud tegevused ja lahendused on väljundite ja tulemuste saavutamiseks piisavalt kuluefektiivsed planeeritud ning kas planeeritud eelarve on realistlik.

Eelnõu §-s 19 on toodud tingimused, mille alusel taotlus rahuldatakse või jäetakse rahuldamata. Taotluse rahuldamise kohta teeb rakendusüksus taotluse rahuldamise otsuse. Taotlust hinnatakse skaalal 0–4 kriteeriumite ja alakriteeriumite lõikes, kusjuures 0 on madalaim ja 4 on kõrgeim hinne. Kõik taotlused, mis on saanud koondhindeks vähem kui 2,75 ja mis on mõnes eelnõu § 18 lõikes 1 toodud valikukriteeriumitest saanud hindeks vähem kui 2,50, jätab rakendusüksus rahuldamata. Lisaks jätab rakendusüksus rahuldamata need taotlused, mis pingerea alusel ei mahu taotlusvooru eelarve sisse. Lisaks määruses sätestatule jäetakse rahuldamata taotlused ka taotluste menetlemise määruse § 8 lõikes 2 toodud juhtudel.

Eelnõu § 20 kehtestab, millistel juhtudel ja tingimustel võib taotluse osaliselt või kõrvaltingimusega rahuldada. Taotluse võib osaliselt rahuldada vastavalt taotluste menetlemise määruse § 9 lõikes 1 kehtestatud juhtudele. Taotluse osaline rahuldamine on lubatud üksnes põhjendatud juhul ja tingimusel, et projekti eesmärk on saavutatav ning taotleja on nõus rakendusüksuse ettepanekuga taotletud toetuse summa vähendamiseks või projektis kavandatud tegevuse muutmiseks. Kui taotleja ei ole rakendusüksuse ettepanekuga nõus, teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Taotluse rahuldamise otsuse võib teha kõrvaltingimusega vastavalt taotluste menetlemise määruse § 9 lõikes 3 kehtestatule või muul põhjendatud juhul, tuginedes haldusmenetluse seaduse §-le 53. Taotluse kõrvaltingimusega rahuldamise otsuse põhjal ei teki toetuse saajal õigust toetuse maksele ja ettemaksele. Õigus toetusega seotud maksele ja ettemaksele tekib toetuse saajal pärast rakendusüksuse kõrvaltingimuse nõuetekohase saabumise või täitmise kohta vastava teabe vormistamist taotluse rahuldamise otsuse juurde.

Eelnõu §-s 21 on kirjeldatud põhitaotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise tingimusi. Põhitaotluse rahuldamise otsust muudetakse rakendusüksuse algatusel või toetuse saaja vastavasisulise kirjaliku taotluse alusel taotluste menetlemise määruse §-s 10 sätestatud tingimustel ja korras. Põhitaotluse rahuldamise otsuse muutmise otsustab rakendusüksus 20 tööpäeva jooksul vastavasisulise taotluse saamisest alates. Toetuse saaja võib taotluse rahuldamise otsuse muutmise avaldust esitamata muuta projekti eelarves konkreetsele tegevusele ettenähtud eelarverea mahtu teise eelarverea mahu arvelt kuni 20% võrreldes taotluse rahuldamise otsuses märgituga tingimusel, et projekti abikõlblike kulude kogumaht ja toetuse osakaal ei muutu.

Eelnõu §-s 22 on kirjeldatud otsuse kättetoimetamise tingimusi. Otsus saadetakse toetuse saajale e-teeninduse kaudu, elektrooniliselt e-posti või väljastusteatega tähtkirjaga posti teel. Otsus loetakse isikule kättetoimetatuks, kui isiku e-posti aadressile on saadetud kas digitaalallkirjastatud otsus või digitaaltempliga otsuse väljavõte või teade tema suhtes tehtud otsuse resolutsioonist ja vaidlustamise korrast ning otsus või otsuse väljavõte on kättesaadav elektroonilise e-teeninduse keskkonna kaudu.

5. peatükk

Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused

Eelnõu 5. peatükis kirjeldatakse, kuidas toimub toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamine ning millised on toetuse maksmise tingimused.

Eelnõu § 23 kehtestab toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise tingimused. Toetuse saaja esitab rakendusüksusele projekti vahe-, lõpp- ja järelaruande taotluse rahuldamise otsuses märgitud tähtaegadel. Aruandlusperioodi pikkus on 3–12 kuud. Järelaruanne esitatakse kaks aastat peale projekti lõppu. Toetuse saaja esitab projekti lõpparuande koos viimase maksetaotlusega hiljemalt kahe kuu jooksul pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu. Projekti aruannete vormid kehtestab rakendusüksus, kes avaldab need oma veebilehel.

Eelnõu § 24 kehtestab toetuse maksmise tingimused. Toetuse maksmise menetlus koosneb rakendusüksusele maksetaotluse esitamisest, maksetaotluse edasisest menetlemisest ja toetuse maksmisest. Toetuse makse tehakse vastavalt ühendmääruse § 14 lõike 1 punktile 1 või 2, viimase puhul ühendmääruse § 14 lõigetes 3–5 toodud tingimusi järgides, ja vastavalt taotluse rahuldamise otsuses toodud tingimustele. Toetuse saaja esitab rakendusüksusele abikõlblike kulude kuludokumentid ja nende tasumist tõendavad dokumendid taotluse rahuldamise otsuses ettenähtud ajaperioodi jooksul, kuid mitte sagedamini kui kord kvartalis.

Maksetaotluse saamisel kontrollib rakendusüksus kulude abikõlblikkust, kulude eest tasumist omafinantseeringu ulatuses ning maksetaotluse ja sellega esitatud dokumentide nõuetele vastavust. Rakendusüksus võib teha toetuse maksmisest osalise või täieliku keeldumise otsuse juhul, kui esitatud maksetaotlus, kulu- või maksedokumentid ei vasta ettenähtud nõuetele või kui esitatud kuludokumentid ei vasta toetuse taotluse eelarves esitatud projekti tegevusele ja eesmärgile. Nõuded maksetaotlusele ja maksetaotlusega esitatud kuludokumentidele tulenevad lisaks määruses kehtestatud ka ühendmääruse 3. peatükist ja ühissätete määruse artiklist 131, milles sätestatakse, et taotleja peab esitama maksekviitungid või samaväärse tõendusjõuga raamatupidamisdokumentid. Ühtlasi sätestatakse, et lõppmakse tehakse pärast projekti tegevuse elluviimist, kulude abikõlblikkuse kontrollimist ja tasumise tõendamist ning lõpparuande kinnitamist.

6. peatükk

Toetuse saaja, partneri ning rakendusüksuse õigused ja kohustused

Peatükis kirjeldatakse toetuse saaja ja partneri kohustusi ja õigusi, rakendusüksuse õigusi ja kohustusi ning kehtestatakse finantskorrektsioonide tegemise alused.

Eelnõu §-s 25 on esitatud toetuse saaja ning partneri kohustused tulenevalt struktuuritoetuse seadusest. Eelnõu § 25 kehtestab näiteks dokumentide säilituskohustuse. Taotleja ja partner peavad säilitama kulude abikõlblikkust tõendavat dokumenti ja muud tõendit vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-le 35. Kui toetuse saaja ega partner ei pea järgima riigihangete seadust ning tehingu summa käibemaksuta ületab 5000 eurot, peab esitama vähemalt kolm omavahel sõltumatu pakkuja koostatud ja sisu poolest võrreldavat hinnapakkumist, välja arvatud juhul, kui hinnapakkumised esitati koos taotlusega ning ostetav asi või teenus, samuti ostetava asja või teenuse hind võrreldes taotluses tooduga ei ole muutunud. Kui kolme sõltumatut hinnapakkumist ei ole võimalik esitada või kui odavaimat pakkumust ei valita, tuleb esitada sellekohane põhjendus. Näiteks loetakse sõltumatuks pakkujaks selline pakkuja, kelle omanikeringis ei ole seotud isikuid taotleja juriidilise isikuga. Juhul, kui omanikering kattub, loetakse pakkujalt teenuse ost abikõlbmatuks isegi siis, kui pakkumine oli hinna poolest kõige odavam. Kui toetuse saaja või partner on riigihankekohustuslane ja tehingu hind käibemaksuta jääb vahemikku 5000–9999 eurot, tuleb võtta kolm sõltumatut hinnapakkumist. Kui tehingu hind ületab 10 000 eurot ilma käibemaksuta, järgitakse struktuuritoetuse seaduse §-s 26 kehtestatud nõudeid.

Eelnõu §-s 26 on esitatud toetuse saaja ja partneri õigused. Toetuse saajal ja partneril on õigus saada rakendusüksuselt informatsiooni ja nõuandeid, mis on seotud õigusaktides sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustustega. Toetuse saajale antakse tulenevalt struktuuritoetuse seaduse § 23 lõikest 2 võimalus esitada oma seisukohad rakendusüksusele enne ettekirjutuse tegemist, taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist või muutmist, välja arvatud juhul, kui toetuse saaja taotlus rahuldatakse täielikult, ning enne finantskorrektsiooni otsuse tegemist.

Eelnõu § 27 nimetab rakendusüksuse õigused ja kohustused. Rakendusüksusel on õigus kontrollida projekti täitmist ning nõuda asjakohaste täiendavate andmete esitamist.

Eelnõu § 28 kohaselt kohaldatakse finantskorrektsioone vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-dele 45–47 ning ühendmääruse §-dele 21–23.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu aluseks on struktuuritoetuse seadus ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused (taotluste menetlemise määrus, ühendmäärus). Eelnõu on kooskõlas järgmistele Euroopa Liidu määrustega:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469);

2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1301/2013, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgiga seonduvaid erisätteid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 289–302);

3. Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8).

4. Määruse mõjud

Eelnõu panustab rakenduskava prioriteetse suuna „Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ eesmärgi „VKE-d on orienteeritud kasvule ja ekspordile“ täitmisesse.

Ühtlasi panustab määrus turismiarenduskava teiste eesmärkide täitmisesse, muuhulgas tegevuse 1.3 „Turismitoodete arenduse juhtimine“ eesmärgi „Turismitoodete arenduse juhtimine ja koostöövõrgustike arendamine“, mille tulemusel on turismitooted ja -teenused kvaliteetsed, inspireerivad, kooskõlas säästva arengu põhimõtetega ja pakuvad terviklikku külastuselamust. Koostöövõrgustike eesmärgiks on tugevdada koostööd ja ühistegevusi erialaliitude ja piirkondlike sihtkohtade arendajate ning ettevõtjate vahel ja suurendada turismitoodete turunduslikku potentsiaali.

Määruse mõju läbivatele teemadele

1. Keskkonnahoid ja kliima. Mõju – toetav. Uute ärimudelite arendamise prioriteediks on saavutada ressursi kokkuhoid ja disainida teenuseid vastavalt säästva turismi põhimõtetele.

2. Võrdsed võimalused. Mõju – toetav. Kui uued arendatavad ärimudelid sisaldavad klientide teenindamisele suunatud lahendusi, peavad need tagama ligipääsu erivajadustega inimestele ja võimalusel looma sihtgrupile suunatud uusi lahendusi.

3. Infoühiskond. Mõju – toetav. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia potentsiaali nutikas kasutamine on atraktsiooni rahvusvahelise eristumise ja konkurentsivõime võtmesõna ning toetuse eesmärk.

4. Regionaalareng. Mõju – neutraalne. Määruse abikõlblik piirkond on kogu Eesti. Toetuse andmise tulemusel tekib kasu VKE-dele, positiivne mõju piirkonna tuntuse kasvule turismisihtkohana ja tööhõivele.

5. Riigivalitsemine. Mõju – neutraalne. Toetusega ei suurene avaliku sektori püsikulud. Toetatakse jätkusuutlikke ettevõtteid, kes suudavad ennast majandada iseseisvalt ilma täiendava avaliku sektori toetuseta.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamise ei kaasne otseseid kulusid riigieelarvele.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ning Haridus- ja Teadusministeeriumile eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Rahandusministeerium, Kultuuriministeerium ja Sotsiaalministeerium kooskõlastasid eelnõu märkustega, millega arvestamine nähtub seletuskirja lisast. Keskkonnaministeerium ja Haridus- ja Teadusministeerium kooskõlastasid eelnõu märkusteta

Toetuskeemi eelnõu esitati arvavamuse avaldamiseks „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetsete suundade 4 ja 5 majanduse valdkondlikule komisjonile 21. märtsil 2017. a., mille liikmete tähelepanekutega arvestamine nähtub seletuskirja lisast.

Urve Palo
ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister

Lisa. Märkustega arvestamise tabel

Märkustega arvestamise tabel

Ministeeriumide kommentaarid:	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastus:
Kultuuriministeerium:	
1. § 2 lõikes 2 räägitakse vähese tähtsusega abi (VTA) kõrval ka riigiabist, mida eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt ei anta. Palume eksitava viite välja võtta või kaaluda eelnõu raames riigiabi andmist lisaks VTAlle ka grupierandiga hõlmatud abina. On küllaltki tõenäoline, et mõnel sihtgruppi kuuluval ja meetme eesmärke täitval (st oodatavaid tulemusi ja mõju tekitaval) ettevõtjal on VTA piirmäär täitunud või täitumas. Meie hinnangul oleks võimalik eelnõu alusel abi andmisel kohaldada ka üldise grupierandi määruse erinevaid abiliike (näiteks artikkel 18, artikkel 19 jne).	Arvestatud Viide parandatud.
2. § 7 lõikes 5 on tarvis teha keeleline kohendus - toetatavatest tegevustest tuleb rääkida mitmuses (mitte toetavast tegevusest).	Arvestatud Parandus sisse viidud.
3. Palume hinnata §-s 7 toodud toetatavate tegevuste sobivust riigiabi reeglite kohase ekspordiabi keeluga (sh §-s 8 toodud abikõlblikke kulusid). Riigiabi reeglite (sh VTA määruse) kohaselt ei ole lubatud toetada ekspordiabi, sh abi, millega rahastatakse turustusvõrgu loomist ja toimimist teistes liikmesriikides.	Arvestatud Tuginedes ekspordiabi keelule, on tegevused ja kulud abikõlblikud, välja arvatud § 7 lõike 6 punktis 12 nimetatud müügisüsteemi loomise, arendamise ja soetamise kulud müügiks väliseturul ning müügi juhi töötasu ja sellega seotud kulud.
4. § 8 lõikes 5 toodud sõnastus ei ole korrektne, sest tulumaksuseaduse tähenduses seotud isikute vaheliste tehingute keeld puudutab nimetatud isikute vaheliste tehingute maksu abikõlblikkust, mitte ei keela nende isikute vahelisi tehinguid. Kui on soov viidata seotud isikute loendile ja keelata nende isikute vahelised tehingud, siis tuleks viidata seaduses toodud paragrahvile ja mitte tulumaksuseaduse tähenduses.	Arvestatud Parandus sisse viidud
5. § 10 lõike 6 sõnastus vajab korrigeerimist, sest sätte tegelik mõte ei tule üheselt välja. Sõnastusest võib aru saada, et VTA piirmäära arvestus käib partnerile ja taotlejale kokku. Ka	Arvestatud Parandus nii määruses kui ka seletuskirjas: taotlejale või partnerile.

<p>seletuskirja lk 11 teine lõik on eksitav ja räägib taotlejale ja partnerile kogusummana antud summadest.</p>	
<p>6. §-s 11 peaksid kajastuma kõik nõuded taotlejale, mis ei ole kirjas STSis või selle rakendusaktides. Seletuskiri toob mitmeid olulisi nõudeid taotlejale (majutusettevõtja, kes pakub majutus-, toitlustus-, spaa- ja konverentsiteenuseid, ja turismiatraksioonide haldaja, kes on vähemalt kolm aastat tegutsenud väikese või keskmise suurusega ettevõtja ning kelle taotlemisele eelneva majandusaasta käive on vähemalt 20 000 eurot), kuid need ei kajastu eelnõus. Kuna seletuskiri ei ole õigustloov, siis palume need nõuded kajastada eelnõus juhul, kui nendest lähtutakse taotleja nõuetele vastavuse hindamisel. Asjaolu, et toetust saavad taotleda ainult VKEd, peaks olema selgemalt ja ühesemalt väljendatud ning VKE mõiste lisatud ka §-i 4. Lisaks ei ole üheselt selge, kas partneriks võib olla suurettevõtja või kehtib ka partnerile VKEks kvalifitseerumise nõue? Kuna meede paikneb VKEde arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamise prioriteetses suunas, on oluline tuua võimalikult täpselt välja meetme otsene seos VKEde arendamisega.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Paragrahvi 11 lisatud nõue, et taotleja peab olema VKE ning tema käive peab vastama § 10 lõikes 2 toodud nõuetele.</p> <p>Partnerile ei ole kitsendusi ei ettevõtja suuruse ega juriidilise vormi suhtes, et võimaldada ärimudelite arendamisse kaasata ülikoole ja teisi teadusarenduskeskusi.</p> <p>Lisaks peab rakendusüksus oluliseks korraldada infopäevi, lisada kontaktisik, kelle poole küsimustega saab pöörduda, ning jagada infot oma veebis.</p>
<p>7. § 13 lõike 2 punktid 16 ja 17 sätestavad ehitamisega kaasneva nõudeid, kuid vastavalt eelnõu §-le 7 ja 8 ei ole ehitamine abikõlblik.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Abikõlblike kulude loetellu lisatud teenuse pakkumiseks vajalikud ehituskulud.</p>
<p>8. Kuna kõik toetatavad ja mittetoetatavad tegevused peavad olema kirjas eelnõus, siis ei ole § 14 lõikes 2 toodud rakendusüksuse kohustus kooskõlastada toetatavad tegevused rakendusasutusega enne taotlusvooru avamist, kohane. Lisaks juhime tähelepanu, et § 14 lõikes 3 nimetatud tingimused kehtestatakse eelnõuga ning nende avaldamine päevalehes ei ole samuti kohane.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Toetatavate tegevuste kooskõlastamise ning päevalehes kuulutamise nõue eemaldatud.</p>
<p>9. Teeme ettepaneku lisada § 19 loendisse taotluse rahuldamata jätmise alusena VTA piirmäär, sest kui see on ületatud, siis taotlejale toetust eraldada ei saa. Juhul kui otsustate sätestada abi andmise ka üldise grupierandi määruse alusel, ei ole selle täienduse lisamine vajalik.</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p> <p>Kui taotlejal ei ole vaba VTA määra, siis taotlust menetlusse ei võeta ja seega ei toimu ka otsustamist. Paragrahvi 20 lisatud tingimus, kui taotlejal või partneril on VTA vaba määr vähemalt minimaalse toetuse saamiseks, siis võib rakendusüksus taotluse osaliselt rahuldada.</p>

10. § 24 lõike 6 viimasel lauses sätestatakse, et ettemakset ei tehta riigiasutusest toetuse saajale, kuid eelnõu alusel riigiasutustele toetust ei anta.	Arvestatud
11. Palume lisada §-i 27 rakendusüksuse täiendava kohustusena riigiabi (sh VTA) kannete tegemine riigiabi registrisse (RAR).	Arvestatud Lisatud.
Rahandusministeerium:	
1.2. Punktis 7 on sulgudes märgitud (edaspidi <i>üldine grupierandi määrus</i>), kuid samas edaspidi seda lühendit ei kasutata. Seetõttu ei ole ka tarvilik seda lühendit antud lõigus märkida.	Arvestatud Lisatud VKE mõiste ja viide edaspidisele kasutusele jääb sisse.
Seletuskirja lk 8 eelviimase lõigu teine lause sätestab, et „Muuhulgas on selgitatud ärimudeli, turismiettevõtja, lisandväärtuse, väikese ja keskmise suurusega ettevõtja ja ...“ Eelnõu § 4 ei ole aga selgitatud mitte väikese ja keskmise suurusega ettevõtja mõistet vaid üksnes suurettevõtja mõistet. Sama lk viimase lõigu viimane lause sätestab, et „Toetust ei anta suurettevõtjale, kelle töötajate arv on üle 250 ...“. Palume sõnastust parandada ning märkida, et kelle töötajate arv on 250 või rohkem. Lehekülje 9 esimeses lõigus võiks lahti kirjutada grupierandi määruse nimetus, ehk „... Euroopa Komisjoni määruse (EL) NR 651/2014 Euroopa Liidu aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnustatakse siseturuga kokku sobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1-78) I lisas...“. Leheküljel 18 teises lõigus on märgitud, et „Eelnõu §-s 25 on esitatud toetuse saaja ning partneri õigused ja kohustused...“. Nimetatud paragrahvis on aga toodud üksnes kohustused.	Arvestatud Eelnõusse lisatud VKE mõiste, seletuskirja täpsustatud. Parandused sisse viidud.
1. Palume meetme tegevuse (nimetuses „arendamine“, mitte „uuendamine“), väljundmõõdikute, terminite vms puhul läbivalt eelnõudes järgida meetmete nimekirjas sätestatud ning perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse kohaseid termineid (nt toetuse andmine rakendusasutuse tegevuseks on rakendusskeem, mitte toetusskeem).	Arvestatud Parandused sisse viidud.
2. Palume eelnõude seletuskirjades kajastada, kuidas plaanitakse meetmete nimekirja kohase väljundmõõdiku „Abi saavate ettevõtete arv“ sihttase „30“ saavutada või siis ületada. Käskkirja eelnõust nähtub, et nimetatud sihttase saavutatakse ainuüksi toetuse andmisel rakendusasutuse tegevusteks.	Arvestatud Meetmete nimekirja koostamise hetkel ei olnud teada, et meetme tegevus planeeritakse ellu viia toetusena ja rakendusüksuse (EAS) omategevusi kombineerides. Üks panustab teise kvaliteetse tulemuse saavutamisse. Toetust ei saa taotleda, ilma et oleks

	<p>eelnevalt osalenud rakendusüksuse ettevalmistavas tegevuses. Et tagada meetme mõju võimalikult laiale sihtrühmale, laiendati tegevusi rakendusüksuse omategevuste kaudu. Toetuse sihtgrupp esialgsel kujul oleks andnud mõju vaid väikesele hulgale turismiettevõtetest. Sihttaseme täitmiseks loetakse ainult neid ettevõtjaid, kes on läbinud mõlemad etapid, seega tulemusmõõdik jääb samaks ja käskkirjal ei ole iseseisvat tulemusmõõdikut. Minimaalselt saab toetust anda 31 projektile, maksimaalselt 235le. Neid, kes läbivad koolituse ja rakendavad uut ärimudelit ilma toetuse abita, võiks olla ca 5–10, lisaks toetuse abiga saavutatavale väljundnäitajale. Lubadusena ei saaks seda kirja panna.</p>
<p>3. Palume eelnõude seletuskirjades täpsustada, kas toetust andes on kavas jälgida regionaalset tasakaalustatust või peetakse osalevate ettevõtjate paiknemist eesmärkide seisukohast ebaoluliseks. Samuti palume lühidalt käsitleda, milline on eeldatavalt potentsiaalne mõju erinevatele Eesti piirkondadele.</p>	<p>Regionaalset tasakaalustatust arvestatakse hindamismetoodika väljatöötamisel..</p>
<p>4. Palume mõlemas eelnõus termin „lisandväärtus töötaja kohta“ definitsioon siduda ka ajalise mõõtmega (aruandeperioodiga) järgmiselt: „lisandväärtus töötaja kohta = (aruandeaasta kulum + ärikasum + tööjõukulu) / aruandeaasta keskmine hõivatute arv“. Perioodi keskmised andmed on sel juhul asjakohasemad, kuna nt töötajate arv võib perioodi jooksul oluliselt muutuda. Palume ühtlasi tagada, et kõigi taotlejate andmed oleksid esitatud samadel alustel.</p>	<p>Arvestatud Parandus sisse viidud.</p>
<p>5. Me ei poolda tegevuste rahastamist finantsperioodi rakendamise viimasel aastal (2023), kuivõrd see võib põhjustada aruandluse vms probleeme finantsperioodi sulgemisel. Palume abikõlblikkuse perioodi pikkust lühendada vähemalt aasta võrra.</p>	<p>Arvestatud Parandus sisse viidud.</p>
<p>6. Kuivõrd määrusega antakse üksnes vähese tähtsusega abi, siis palume selguse huvides eemaldada § 2 lõikest 2 viide terminile „riigiabi“.</p>	<p>Arvestatud Parandus sisse viidud.</p>

<p>7. Palume § 3 välja tuua, et „toetust saavad projektid peavad panustama „meetme „Ettevõtlikkuse kasvatamine, ettevõtlike kasvu soodustamine, ettevõtluskeskkonna arendamine“ tegevuse „Turismiettevõtete ärimudelite uuendamine“ väljundnäitajasse „Abi saavate ettevõtete arv“ (sh mitte „ettevõtjate“ arv). Juhime tähelepanu, et nimetatud väljundnäitaja on ÜKP rakenduskava ja meetmete nimekirja kohane mõõdik, mis on seires tegevuse elluviimise hindamise aluseks, mitte eelnõus välja toodud teise nimetusega mõõdik.</p>	<p>Arvestatud Parandus sisse viidud.</p>
<p>8. Palume § 5 punktis 6 täpsustada, kas turismiettevõtjaks loetakse vaid majutusettevõtja. Käskkirjas eelnõus on toodud, et turismiettevõtjad on näiteks reisiettevõtjad, majutusettevõtjad, konverentsiteenust pakkuvad ettevõtjad, toitlustusettevõtjad, giiditeenuse ja aktiivse puhkuse pakkujad jne.</p>	<p>Paragrahvi 4 punkti 6 turismiettevõtjaks määramise tähenduses on majutusettevõtja ja erasektori atraktsioon. Turismiettevõtjaks käskkirja tähenduses on laiem sihtgrupp. Informatsiooni koos selgitusega kuvatakse toetuse veebilehel ja muudes infokanalites.</p>
<p>9. Palume § 10 lõikeid 5 ja 6 täiendada järgmiselt: (5) „Omafinantseeringu hulka arvatakse toetuse saaja ja partneri tehtavad abikõlbulikud kulud. <u>Omafinantseeringuna ei käsitleta riigieelarvelistest või kohaliku omavalitsuse vahenditest antud vahendeid.</u>“; (6) „Taotlejale või partnerile...“.</p>	<p>Arvestatud Parandused sisse viidud.</p>
<p>10. Juhime tähelepanu, et määruse § 27 on vajalik lisada, et rakendusüksusel on kohustus säilitada toetuse andmisega seotud dokumente 10 aasta jooksul alates päevast, mil vähese tähtsusega abi anti.</p>	<p>Arvestatud Parandus sisse viidud.</p>
<p>Keskkonnaministeerium</p>	
<p>Määruse seletuskirjas palume eraldi välja tuua ka ressursiauditi tegemise (Lk.11 - ressursi- või energiaauditi koostamine tööde teostamiseks vajalikus ulatuses).</p>	<p>Arvestatud Seletuskirja täpsustatud.</p>
<p>Valdkondlik komisjon</p>	
<p>1. TTÜ Meetme raames on abikõlbulike kulude seas ka ressursitõhususe saavutamiseks vajalikud kulud (nt küttesüsteemide, jaotussüsteemide, asendamine, vee- ja kanalisatsioonisüsteemi asendamine, taastuvenergia kasutamiseks vajalike seadmete ostmine ja paigaldamine, jne). Ressursitõhususe tõstmine kindlasti aitab kaasa efektiivsuse tõstmisele, kuid otsene seos ärimudeli uuendamise</p>	<p>Arvestatud Seletuskirja täpsustatud. Ressursitõhususe tõstmise otsene seos ärimudelitega on olemas, kui ettevõtte keskendub seeläbi uue teenuse ja segmendi hõivamisele (roheline innovatsioon). Ressursitõhususega saavutatav kulude kokkuhoid on lisandväärtuse kasvu üks element.</p>

<p>kaudu lisandväärtuse suurendamise ja rahvusvahelise konkurentsivõime kasvuga vajaks rohkem selgitamist. On ka vastuolu seletuskirjas lk 10 paragrahv 7 mittetoetavate tegevuste kirjeldamisel, kus mittetoetavaks tegevuseks on küttesüsteemi väljavahetamine, samas kui paragrahv 8 kirjelduses kuulub küttesüsteemi asendamine abikõlblike kulude hulka.</p>	<p>Vastuolu abikõlblike kulude ja küttesüsteemi väljavahetamise toetusel ei ole, kuna mittetoetavate tegevuste loetelus tuuakse välja, et küttesüsteemi ei saa välja vahetada ilma ärimudelit uuendamata.</p>
<p>Sotsiaalministeerium:</p>	
<p>1. § 7 lõige (3) lisada punkt 5) <i>teenuse arendamine vastavalt erivajadustega inimeste vajadustele (sh füüsiline ligipääs ja ligipääs informatsioonile).</i></p>	<p>Arvestatud osaliselt Erivajadustega inimesed on turismisektoris käsitletud kliendisegmentina, mis seostub sama viite lõikega 2. Täpsustused viidud seletuskirja. Samuti on seletuskirja abikõlblike kulude selgitusse lisatud võimalused investeerida erivajadustega inimeste ligipääsu tagamiseks nii veebis kui füüsiliselt.</p>
<p>2. § 8 lõige (3) täiendada punkti 1) „teenuse või toote arendamise, testimise ja juurutamise, <i>sh ligipääsetavuse auditi kulud</i>“.</p>	<p>Arvestatud Auditite kulu on abikõlblik ja vastav täpsustus seletuskirjas tehtud.</p>
<p>3. § 8 lõige (4) „Projekti nõustamisteenuse ja personalikulud võivad kokku moodustada kuni 20 protsenti projekti abikõlblike kulude maksumusest. <i>Palkade määramisel arvestatakse naistele ja meestele võrdse ja võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtetega.</i>“</p>	<p>Arvestatud Vastav täpsustus seletuskirja lisatud.</p>
<p>10. Seletuskirjas palume lisada sissejuhatusse lk 1: „[...] Toetusskeem panustab meetme tegevuse väljundnäitaja saavutamisse, milleks on abi saavate ettevõtete arv ja tööhõive kasv toetust saanud ettevõtetes. <i>Toetusskeemist kasu saavate ettevõtete lõikes kogutakse andmeid tööhõive kasvu kohta soo, rahvuse ja vanuse järgi. [...]</i>“</p>	<p>Osaliselt arvestatud Lk 1 väljundnäitajale ei saa määrata täiendavaid tingimusi, kuivõrd see on määratud juba kõrgema tasandi õigusaktidega. Nimetatud soovitus on aga lisatud määruse § 23 järelaruandega kogutavateks andmeteks. „Juhul, kui toetuse tulemusel loodi uusi töökohti, esitab toetuse saaja järelaruandes andmed hõivatute soo, rahvuse ja vanuse järgi.“</p>